

**«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022**

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ

Շարժախաղերի դերը երեխաների զարացման գործում

ԱՌԱՐԿԱ

Ֆիզկուլտուրա

ՀԵՂԻՆԱԿ

Մոսկվայի Լարինե Անդրանիկի

ՄԱՐԶ

Արմավիրի մարզ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Վաղարշապատի թիվ 12 հիմնական դպրոց

Շարժախաղերի դերը երեխաների Ֆիզիկական զարգացման գործում

Խաղը մարդկային գործունեության ամենահետաքրքիր ձևերից մեկն է, այն ծագում է մանկության շրջանում և ուղեկցում մարդուն ողջ կյանքի ընթացքում: Խաղի ծագման, ընթացման, երեխաների կյանքում նրա տեղի և նշանակության, ավելի արդյունավետ օգտագործման և այլ շատ ուրիշ հարցեր՝ կապված խաղի հիմնահարցի հետ, հետաքրքրել և շարունակում են հետաքրքրել ոչ միայն հոգեբաններին և մանկավարժներին, այլ փիլիսոփաներին, հասարակագետներին, ազգագրագետներին կենսաբաններին և հոգեթերապևտներին:

Թեման արդիական է մեր օրերում, քանզի այժմ հասարակության լայն շրջանակներում մարդեն օգտվում են հոգեբանական ծառայություններից և հատկապես փոքր տարիքի երեխաներին հաճախ են տանում հոգեբանի մոտ այցելության: Իսկ այս տարիքի երեխաների հետ լավագույն միջոցը խաղն ու խաղաթերապիան է: Դպրոցներում, մանկական զարգացման կենտրոններում դասավանդողների պատրաստվածությունն այս թեմայով ևս շատ հրատապ ու կարևոր ենք համարում: Իսկ խաղաթերապիան խաղի կիրառումն է թերապիայում անձի զարգացման, հոբեշտկման, ներուժերի հաղթահարման, շփման հմտությունների ձևավորման, լարվածության թուլացման, սոցիալական դերերի յուրացման նպատակով: Կիրառվում է ինչպես երեխաների, դեռահասաների, այնպես էլ մեծահասակների հետ: Մենք նպատակ ունենք բացահայտել երեխաների մոտ խաղային թերապիայի ընթացքում հույզերի արտահայտման առանձնահատկությունները և օգնել նրանց ճանաչել իրենց հույզերը: Իսկ մեր նպատակն իրականացնելու համար մեր առաջ դրել ենք հետևյալ խնդիրները՝

.ուսումնասիրել խաղի հոգեբանությունը և խաղաթերապիան

.բացահայտել երեխաների հուզական վիճակը

.բացահայտել երեխաների լիցքաթափվելու և դրական հույզեր ստանալու կարողությունները

.բացահայտել երեխաների ագրեսիվության մակարդակը

.բացահայտել երեխաների մոտ առկա բացասական հոլզերը և դրանք արտամղելու կարողությունները

Երեխան տիրապետում է բնակա շարժումների՝ քայլք, վազք, ցատկ, նետում, մագլցում, սողանցում, քայլում է սահմանափակ հենման մակերես ունեցող նստարանի, տաղտակի, գերանի, վրայով:

Շարժումների, շարժախաղերի ճիշտ կատարումը նպաստում է երեխայի ոսկրային, մկանային, նյարդային, սիրտ-անոթային, շնչառական համակարգերի ներդաշնակ զարգացմանը, առողջության ամրապնդմանը:

Շարժախաղերի հիմնական խնդիրն է՝ զարգացնել

.շարժողական ակտիվությունը

.համարձակությունը

.ընկերներին օգնելու, համագործակցելու կարողությունները

.կամքը և ուշադրությունը

.մշակել արագաշարժություն, ճկունություն

.արագ կողմնորոշվելու, դժվարությունները հաղթահարելու ընդունակություններ

Ֆիզկուլտուրայի պարապմունքի հիմնական մասում ուսուցանվում են ընդհանուր զարգացման վարժություններ, որոնք ամրապնդվում են շարժախաղերի միջոցով:

Յուրաքանչյուր պարապմունքի հիմնական մասում պետք է տրվի մեկ շարժախաղ՝ մեծ կամ միջին շարժունակության: Հիմնական մասի տևողությունն է 15-20 րոպե:

Եզրափակիչ մասի խնդիրն է՝ հիմնական ծանրաբեռնվածությունից հետո երեխայի օրգանիզմը բերել ավելի հանգիստ վիճակի, վերականգնել սրտի զարկերակի թիվը, շնչառությունը: Այս մասում տրվում են հանգիստ խաղեր կամ քայլք: Այն տևում է 2-3 րոպե:

Նախադպրոցական տարիքն ունի բացառիկ նշանակություն երեխաների ֆիզիկական, հոգեկան զարգացման համար: Այս տարիքն աչքի է ընկնում բազմաթիվ նորագոյացումներով, որոնց ի հայտ գալը սերտորեն կապված է նոր գործունեության տիպերի ծագման և զարգացման հետ: Այդ տիպերին են պատկանում երեխաների

արդյունավետ գործունեության տարբեր ձևերը, աշխատանքային, ուսումնական և առավել ևս խաղային գործունեությունը:

Խաղի Էական, կարևոր նշանակությունն այն է, որ երեխան կանգնում է ուրիշ մարդու դիրքերի վրա, կարծես թե նայելով աշխարհին նոր՝ մեծահասակի տեսանկյունից, որի դերը նա կատարում է: Խաղը մասնավորապես ցածր դասարաններում նպաստում է երեխաների բազմակողմանի՝ մտավոր, բարոյական, գեղագիտական, ֆիզիկական, աշխատանքային դաստիարակականությանը: Ղեկավարելով խաղը ուսուցիչը ներագրում է երեխաների գիտակցության, զգացմունքների, վարքի, կամքի, իմացական գործընթացների՝ ընկալման, հիշողության, ուշադրության, երևակայության, խոսքի, մտքի, ինչպես նաև դիտունակության զարգացման վրա: Մեծ է խաղի դերը երեխաների զարգացման գործում: Այստեղ ճշտվում և խորացվում են երեխաների գիտելիքները, պատկերացումները: Տանը և դպրոցում ստացած գիտելիքները խաղում պրակտիկորեն կիրառվում և զարգանում են: Երեխան սկսում է մտածել տեսածի, լսածի մասին և շատ երևույթների իմաստը, նշանակությունը ավելի պարզ է դառնում նրան: Խաղի ընթացքում երեխան ձգտում է շտկել՝ խորացնել իր գիտելիքները, որը և արտահայտվում է նրա հարցերում: Խաղի ընթացքում երեխաների մտավոր ակտիվությունը միշտ կապված է երևակայության հետ:

Խաղն ունի բացառիկ նշանակություն երեխաների բարոյական հատկությունների ձևավորման հարցում: Խաղի ընթացքում երեխան յուրացնում է հասարակական վարքի նորմերը, մարդկանց վերաբերմունքը աշխատանքի նկատմամբ, նրանց փոխհարաբերությունները: Խաղը յուրահատուկ դպրոց է, ուր որոշակիորեն ձևավորվում է հենց իրենց՝ երեխաների հասարակական վարքը, նրանց վերաբերմունքը կյանքի և միմյանց նկատմամբ: Այստեղ դրսևորվում և ամրապնդվում են այնպիսի հատկություններ, ինչպիսիք են զսպվածություն, համարձակություն, ազնվություն: Այն երեխաները որոնց շարժողական ակտիվությունը սահմանափակ է, հաճախ առողջական խնդիրներ են ունենում: Հայտնի է նաև, որ երեխայի կողմից ֆիզիկական վարժությունների կատարումը ոչ միայն մեծացնում է նրա շարժողական ակտիվությունը այլև խթանում է մտավոր զարգացումը, բարձրացնում է հուզականությունը, զարգացնում է կոլեկտիվիզմի զգացում և կանոններով գործելու կարողություն: Բոլոր երախաների նկատմամբ անհրաժեշտ է դրսևորել հարգանք և նրանց վերաբերվել, որպես ունակ անհատներ, որոնք կարող են հասկանալ իրենց շրջապատող աշխարհը, ընտրություն կատարել և արտահայտել իրենց սեփական կարծիքը:

Ուսուցման մեթոդներ/ճանապարհ/,փոխներգործուն գործընթաց ուսուցչի և աշակերտի միջև,ինչի արդյունքում տեղի է ունենում գիտելիքի , հմտությունների և կարողությունների փոխանցում ու յուրացում նախատեսված ուսումնառության բովանդակությամբ: Ուսուցանվող նյութի ընկալում, կարճաժամկետ փոխազդեցություն դասավանդողի և աշակերտի միջև՝ ուղղված կոնկրետ գիտելիքի , հմտության և կարողության փոխանցման ու յուրացմանը:

Մեթոդները դասակարգում են 3 խմբի

1.Բանավոր, տեսողական, գործնական

2.Վերարտադրողական, բացատրական-ցուցադրական, որոնողական,հետազոտական

3.Ինդուկտիվ և դեդուկտիվ

Ուսուցման պրակտիկայում գոյություն ունեն և այլ մոտեցումներ՝ դասակարգելու ուսուցման մեթոդներ, որոնք հիմնված են մատուցվող նյութն ընդունելու գիտակցականության աստիճանի վրա՝ պասսիվ, ակտիվ, ինտերակտիվ և այլն: Գործընթացը չի կարող լինել պասսիվ ու նաև միշտ չէ, որ այն սովորողների համար իրենից հայտնագործություն է ներկայացնում:

Պասսիվ մեթոդ. սովորողի և դասավանդողի փոխադարձ գործունեության ձև, որտեղ դասավանդողը գլխավոր դերակատարն է:

Ակտիվ մեթոդ.սովորողի և դասավանդողի փոխադարձ գործունեության ձև,որտեղ դասավանդողը ու սովորողը փոխազդում են միմյանց վրա կրթական գործունեության ընթացքում:

Ինտերակտիվ մեթոդ. նշանակում է փոխներգործել, գտնվել ինչ որ մեկի հետ երկխոսության մեջ:

Ֆիզիկական կուլտուրայի ձևերի և միջոցների անցկացման վայրը

		Անցկաման ժամանականհատվածը և քանակարը
--	--	--------------------------------------

Յ/Յ	Ֆիզիկական կուլտուրայի ձևերը և միջոցները	2020-2021 սեպտեմբեր-դեկտեմբեր		2022	2022 փետրվար-հունիս	
		Աշխատանքային օրեր	Շաբաթ կիրակի	հունվար	Աշխատանքային օրեր	Շաբաթ կիրակի
1	Առավոտյան հիգիենիկ մարմնամարզություն	80	32	30	100	40
2	Ֆիզկուլտուրային պարապմունքներ	48	32	30	60	40
3	Համատեղ ֆիզիկական վարիժություններ	-	32	30	-	40
4	Շարժախաղեր	80	32	30	100	40
5	Զբոսանք	160	64	60	200	80
6	Մերսում	-	32	15	-	40
7	Կոփում	80	32	30	100	40

Ֆիզիկական կուլտուրայի նշված ձևերն ու միջոցները առաջարկվում էր ընտանիքի անդամներին առավելապես կիրառել շաբաթ ,կիրակի և արձակուրդային օրերին: Յուրաքանչյուր ծնողի հնարավորություն ընձեռնվեց ունենալ «Երեխայի զարգացման ընթացքի տետր» ,որում ծնողները ըստ երեխայի տարիքի նշումներ էին կատարում նրանց ֆիզիկական զարգացման , հիմնական շարժողական գործողությունների վերաբերյալ:

Ծրագրերի իրականացման ընթացքն ուսումնասիրելու նպատակով գիտափորձից առաջ և հետո հարցում ենք սնցկացրել փորձարարական խմբի երեխաների ծնողների և ընտանիքի մեծահասակների շրջանում:

Բացահայտվեց, ու գիտափորձից հետո Էական տեղաշարժեր են կատարվել առաջադրված ֆիզիկական դաստիարակության միջոցների և ձևերի կիրառմամբ ուղղությամբ: Եթե մինչ գիտափորձը ծնողների միայն 6,1 տոկոսն էր հաճախակի զբաղվում երեխաների հիգիենիկ մարմնամարզությամբ, ապա գիտափորձից հետո 75,4 տոկոսն սկսեցին զբաղվել պարբերաբար:

Շարժախաղերը հանդիսանում են կրտսեր դպրոցի երեխաների ֆիզիկական դաստիարակության կարևոր միջոցներից մեկը: Երեխաների կյանքում հետաքրքիր և ուրախ խաղերը մեծ նշանակություն ունեն: Բակում, թե հրապարակում, անտառում խաղերն անբաժան են երեխաներից:

Խաղերի միջոցով զարգանում են երեխաների ըմբռնողականությունը և ուշադրությունը, դիտողականությունը և հիշողությունը, ամրապնդվում և ընդլայնվում են դպրոցում ձեռք բերած գիտելիքները: Երեխաները վարժվում են վազքի և ցատկի մեջ, զարգացնում են մկանները:

Խաղերն իրենց բազմակողմանի դրական ազդեցությամբ ոչ միայն դաստիարակության միջոց են, այլև հանքստի ակտիվ ձև: Դրանք բարձրացնում են երեխաների կենսունակությունն ու աշխուժությունը, զվարճացնում և ստեղծում են ոչ ստիպողաբար մտերմիկ փոխհարաբերություններ: Խաղերի ժամանակ, շարժումների հետ կապված, սիրտն ու թոքերը ավելի լավ են աշխատում, արագանում է արյան շրջանառությունը: Խաղերը նպաստում են բնավորության դրական գծերի ձևավորմանը: Խաղի մասնակիցներից պահանջվում է կայունություն և ձգտում դեպի նպատակը, համարձակություն, նախաձեռնություն, հնարամտություն, ընկերական փոխհարաբերություններ, գիտակցաբար կարգ ու կանոնի ենթարկվել, ազնվո՞ւն են կատարել կամավոր ընտրած կանոնները: Խաղերը նաև գեղագիտական դաստիարակության կարևոր միջոցներ են: Շարժախաղերի անցկացման ժամանակ անհրաժեշտ է պահպանել անվտանգության կանոնները, եթե դրանք անցկացվում են մարզադահլիճում, ապա այն ազատել մարզագործիքներից, իսկ եթե անցկացվում են բաց խաղահրապարակում, ապա այն պետք է լինի հարթ, մաքուր և նշագծված: ՈՒՒսուցիչը սկզբում պարզ ու հակիրճ ձևով պետք է բացատրի կամ հիշեցնի խաղի կանոնները, առանձին գործողությունները, անհրաժեշտության դեպքում նաև ցուցադրի, այնուհետև կազմակերպի խաղը և հետևի կանոնների պահպանմանը: Խաղի ընթացքում երեխաները ստանալով մեծ բովանդակություն, դրսևորում են ազատ ստեղծագործական գործունեություն, որին մասնակցում են երեխայի հոգեկան ամենա տարբեր բաղադրիչները՝ զգացողությունը,

ըմբռնողականությունը, մտածողությունը, երևակայությունը, հիշողությունը, ուշադրությունը, կամքը, հույզը և մկանների լարումը: Խաղերը բազմազան են իրենց բնույթով և միմյանցից տարբեր: Բազմատեսակ խաղերից երեխաների շրջանում ավելի շատ են տարածված շարժուն խաղերը: Խաղը պետք է լինի մատչելի տվյալ տարիքի ամեն երեխայի համար թե իր կանոնների բարդության , թե ծավալով, թե գործողությամբ: Խաղի ղեկավարները չպետք է երեխաներին տան միայն այն խաղերը, որոնք հետաքրքրում են նրանց և դուր են գալիս: Խաղն ընտրելիս պետք է ելնել մանկավարժական ընդհանուր սկզբունքներից, բարդեցնել աստիճանաբար, հեշտից անցնել դժվարին, պարզից՝ ավելի բարդին: Դա վերաբերում է թե խաղի կանոններին և թե երեխաների խաղալու կարողությունների զարգացմանը, որին երեխան պետք է հասնի աստիճանաբար, սխտեմատիկ ուսուցման միջոցով: Խաղերն ուղեկցում են երեխայի սկսած վաղ մանկական հասակից մինչև երիտասարդական հասակը: Խաղալով իր հասակակիցների հետ երեխան գործնականում հասկանում է կոլեկտիվ գործունեության անհրաժեշտությունը, նրա մեջ զարգանում է ընկերասիրություն , համերաշխություն, ազնվություն , կարգապահություն: Յուրաքանչյուր խաղ պետք է ունենա նպատակը: Խաղեր կան , որոնք նպատակաուղղված շարժողական ընդունակություններին, մշակում են ճարպկություն, խաղեր՝ որոնք մշակում են ուժ, ցատկունություն, մեկ այլ խաղեր՝ շարժողական կարողություններ:

Այսպիսով, խաղերն ընտրելիս և ուսուցանելիս դաստիարակ-մանկավարժը պետք է որոշակի կերպով իր առաջ հարց դնի, թե տվյալ խաղն ուսուցանելով, նա ինչ է ուզում դաստիարակել երեխայի մեջ: Կարևոր է , որ ընտրված խաղին համապատասխանի միջավայրն ու գույքը: Գույքը նույնպես վճռական դեր ունի խաղի մեջ: Խաղն ուսուցանելուց առաջ պետք է պահանջվող պատրաստ լինի: Կարևոր խնդիրներից մեկն էլ այն է , որ խաղը ճիշտ և մատչելի բացատրվի և ուսուցանվի, քանի որ երբեմն խաղը թերի բացատրելու հետևանքով այն դառնում է անհետաքրքիր և ձանձրալի: Խաղի ընթացքում պետք է ուշադիր հետևել, որ կանոնները՝ ճշտությամբ կիրառվեն: Շարժուն խաղերն ընտրելիս պետք է ուշադիր լինել խաղի տևողությանը, ճշտությամբ կիրառվեն: Շատ կարևոր է, թե ինչպես, ինչ մեթոդով կներգրավվեն նրանք սպորտի մեջ: Սակայն, մինչև երեխան գիտակցի, որ իրեն սպորտն անհրաժեշտ է այնքան, որքան ամենուրյա սնունդը և ավելի քան ամենուրյա առարկայան ուսուցումը, մեծ ջանքեր կպահանջվեն նրան մարզական ճկուն և ռիթմիկ վիճակի բերել հասցնելու համար: Նախադպրոցական ու դպրոցական տարիքում է ձևավորվում մարդու շարժողական պատրաստության և առողջության հիմքը:

Մեծահասակների ընդհանուր առմամբ մեծ դեր և ազդեցություն ունեն երեխաների աճի և զարգացման վրա: Շարժախաղերը ամբողջությամբ կազմված լինելով տարբեր բնույթի շարժումներից՝ ակտիվ աշխատանքի մեջ է ընդգրկում երեխայի օրգանիզմը՝ բարելավվում է գլխուղեղի աշխատանքը, սրտի և շնչառության համակարգերի գործունեությունը, արագանում է նյութափոխանակությունը, ամրանում են հողակապերը, ջլերը, մեծանում է ողնաշարի ճկունությունը:

Շարժախաղերի միջոցով երեխան ճանաչում է իր մարմինը, բացահայտում է իր շարժողական կարողությունները, դաստիարակվում է բարոյական որակներով, համագործակցելու հմտություններ:

Սահմանափակ շարժողականությունը օրգանիզմը դարձնում է ավելի խոցելի՝ հիվանդությունների նկատմամբ: Ժամանակակից երեխաները ավելի քիչ են շարժվում, քան նախկինում: Հեռուստացույցի և համակարգչային խաղերի հանդեպ ցուցաբերած հետաքրքրությունը շարժունակության նվազեցման պատճառ է հանդիսանում: Ըստ շարժումների քանակի և ֆիզիկական ծանրաբեռվածության՝ տարբերում ենք մեծ, միջին և քիչ շարժողականություն պահանջող խաղեր:

Երեխայի զարգացման գործում հսկայական է խաղի առաջատար գործունեության դերը: Խաղի ծագման, էության երեխաների կյանքում նրա տեղի և նշանակության, առավել օգտագործման և այլ շատ ուրիշ հարցեր՝ կապված հիմնահարցի հետ, հետաքրքրել փիլիսոփաներին, պատմաբաններին, հոգեբաններին, մանկավարժներին:

Դեռ անցյալ դարի կեսերին ՌԻՀինսկին խաղի նշանակության մասին արտահայտեց այնպսի մտքեր, որոնք չեն կորցրել իրենց արժեքն այսօր: Նա գտնում էր, որ խաղը թույլ է տալիս տեսնելու ու ճանաչելու երեխաների հոգին, այն նպաստում է երեխաների դաստիարակությանն ու զարգացմանը: Խաղի մեջ երեխան փորձում է իր ուժերը, դառնում ինքնուրույն: Այստեղ երեխան յուրահատուկ ձևով վերարտադրում է այն, ինչը տեսնում է շրջապատում: ՌԻՀինսկին խաղը դիտում է որպես երևակայության դրսևորման միջոց: Խաղերի և խաղային գործունեության սոցիալական բնույթը պայմանավորված է նրանով, որ երեխան ապրում է հասարակության մեջ, որի ակտիվ անդամն է: Կյանքի առաջին ամիսներից փոքրիկը ձգտում է շփման մեջ մտնել շրջապատողների հետ: Խաղը մանկության պարտադիր ուղեկիցն է, որն իհայտ է գալիս որոշակի տարիքային փուլում: Ներկայումս կուտակված են բավականին շատ փաստեր, համաձայն որոնց երեխաների խաղն իր ծագումով սոցիալական է, հետևաբար սոցիալական է նաև իր

բովանդակությամբ: Ուստի խաղը ժառանգաբար ֆիքսված վարքի բնագոյային ձև չէ, նրա ծագումը կապված է հասարակության մեջ երեխաների կյանքի կոնկրետ պայմանների հետ:

Խաղը երեխաների ճանաչողական հնարավորությունների ընդլայման հատուկ գործոն է: Այստեղ առաջին պլանում դրված են հուզական ապրումները, իրականության ոլորտների զգացմունքային, կերպարային յուրացմանը: Երեխայի խաղն աչքի է ընկնում որոշակի առանձնահատկություններով: Նրանցից հիմնական այն է, որ խաղը երեխաների կողմից շրջապատող կյանքի՝ մեծերի գործողությունների, գործունեության, նրանց փոխհարաբերությունների արտացոլումն է, ընդ որում, այնպիսի պայմաններում, որոնք ստեղծվում են երեխաների երևակայությամբ: Խաղի առանձնահատկություններից է այն, որ երեխան հավատում է և ճշմարիտ է համարում հորինված խաղի բովանդակությունը: Խաղի նշված բնույթն է, որ տարբերում է այն մանկական գործունեության մյուս տեսակներից և ինչ-որ չափով մոտեցնում արվեստին, իրականության կերպարային արտացոլմանը:

Խոսելով այն մասին, որ խաղում երեխան արտահայտում է իրական, ռեալ գործողություններ, անհրաժեշտ է միևնույն ժամանակ հիշել, որ դա ստույգ կրկնորինակ, կոպիտ հայելային արտացոլում չէ: Այստեղ խիստ արտահայտված ձևով խախտվում է ժամանակը ու տարածությունը, երեխան խաղի ընթացքում սահմանափակված չէ ռեալ իրադրության բոլոր կոնկրետ պայմաններով, գործողությունների խիստ հաջորդականությամբ:

Ինքնագործ բնույթը խաղի մյուս առանձնահատկություններից է: Երեխաները իրենք են ստեղծում խաղերը, ուր դրսևորվում են նրանց գիտելիքները կյանքի երևույթների և իրադրությունների մասին, ինչպես և երեխաների վերբերմունքը դրանց նկատմամբ: Խաղի կարևոր յուրահատկություններից է նաև այն, որ խաղային գործունեությունը, կերպարը և խոսքը հանդես են գալիս միասնական, կապակցված ձևով: Ընդ որում սա խաղի ոչ թե արտաքին հատկությունն է, այլ նրա բուն էությունը:

Երեխան խաղում շատ անմիջական է և անկեղծ: Նա ապրում է իր հերոսի գործողություններով և հույզերով: Կերպարը հաճախ այնպես է գայթակղում երեխային, որ նա նույնիսկ չի պատասխանում երբ նրան դիմում են անունով:

Խաղային գործընթացում ուրույն նշանակություն ունի խոսքը, քանի որ երեխան երբեք լուռ չի խաղում: Խոսքը կարծես նվազակցում է խաղային գործունեությանը, օգնում ավելի

լիարժեք բացահայտելու կերպարը, դրսևորելու վերաբերմունքը նրա նկատմամբ: Նույնիսկ այն դեպքում, երբ երեխան մենակ է խաղում: Այսպիսով, կերպարի, խաղային գործողությունների և խոսքի միասնականությունը խաղային գործունեության առանցքն է, որը նպաստում է իրականության արտացոլմանը: Խաղերն իրենց բովանդակությամբ կարող են ոչ միայն դրական, այլև բացասական ազդեցություն ունենալ երեխաների վրա: Օրինակ կան այնպիսի խաղեր, որոնք նպաստում են ատելության, կոպտության, դաժանության առաջացմանը և նյարդային համակարգի վրա բացասական ազդեցություն է թողնում: Վատ խաղերն ինչպես և լավ խաղերն ունեն իրենց սովորությունները և երկար են ապրում: Վատ խաղերը հիմնականում արտացոլում են հին կենցաղի, հի հարաբերությունների մնացորդները, որոնք վերջնականապես արմատախիլ չեն արված մարդկանց գիտակցությունից և կյանքից: Որպեսզի անցանկալի, բացասական խաղեր չառաջանան, երեխաներին սովորեցնում են տարբերել լավը վատից: Շրջապատող կյանքը խաղերում արտացոլվում է կերպարի, դերի միջոցով: Այստեղ օգնության է գալիս երևակայությունը, որի շնորհիվ նախկինում ստացած տպավորությունների հիման վրա ստեղծվում են կերպարները:

Սեռական տարբերությունները շարժողական պարտականության առումով դպրոցականների մոտ սկսում են դրսևորվել սկսած 3-4 թղ դասարանից և տարիքի հետ այդ դրսևորումը մեծանում է ինչի մասին են վկայում ուսումնասիրվող շարժողական ընդունակությունների բացարձակ արժեքները:

Սույն հետազոտության համար մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում սեռական երկձևության ուսումնասիրումը տարբեր շարժողական ընդունակությունների դրսևորումներում: Այս հարցում առաջարկում են մի շարք մեթոդիկաներ: Սակայն այդ մեթոդիկաներն ուղղվծ են անհատի հոգեբանական բնութագրերի կամ սոցիալական երևույթների ուսումնասիրմանը:

Մանկության առաջին տարիները մարդու կյանքի ողջ ընթացքի համեմատ շատ կարճ են, սակայն անկրկնելի և վճռորոշ են իրենց նշանակությամբ: Երեխայի զարգացման վաղ տարիներն են տեղի ունենում անհատի բնավորության հիմնական գծերի, ընդունակությունների, ազգային, ընտանեկան ավանդույթների և սովորությունների կրողի նպատակաուղղված ձևավորումն ու զարգացումը:

Ներկայումս երեխաների առողջության ամրապնդման և պահպանման խնդիրն ընդգրկում է յուրաքանչյուր պետության ռազմավարական ծրագրերում:

Հայտնի է ,որ երեխայի առողջության ,ֆիզիկական , սոցիալական զարգացման և շարժողական գործողությունների ձևավորման հիմքը դրվում է վաղ հասակից՝ հիմնականում ընտանեկան դաստիարակության շնորհիվ:

Ծննդյան առաջին իսկ օրվանից երեխայի խնամքը,նրա սնման ,ֆիզիկական,մտավոր և սոցիալական արգացման գործընթացի ճիշտ կազմակերպումը ծնողներից պահանջում է անհրաժեշտ գիտելիքներ, կարողություններ, հմտություններ,դիրքորոշումներ և համոզմունքներ:

Օգտվել եմ այս գրականությունից՝1.Ալեքսանյան Է.,Այվազյան Լ.,Алехин Давидов Евтеев Вашетина Кулагина Бендас Ильин Аршавский Безруких Эльконин.